OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TC İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ SONRASI TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA YAŞANAN GELİŞMELER

Kalıcı Barışı Sağlama Çabaları

Amerika Birleşik Devletleri, I. Dünya Savaşı'na Üçlü İtilaf Grubu'nun yanında girerken ABD Başkanı Wilson savaş sonrası dünya düzeni ve barışın sürdürülmesi için kendi adıyla bilinen ilkeleri açıklamıştır. Fakat savaşın galipleri olarak İngiltere, Fransa ve İtalya bu ilkelere uymak istemediler. Kendi aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarla bu ilkeleri geçersiz hâle getirdiler. Bu ülkeler, yenik devletlere imzalatılan barış antlaşmalarının da kabul edilebilir adil şartlar yerine, kendi emellerini gerçekleştirmeye yönelik şartları karşı tarafa itiraz hakkı tanımadan kabul ettirdiler.

Milletler Cemiyetinin Kurulması (10 Ocak 1920)

Palais des Nations, Milletler Cemiyeti'nin Cenevre'de kullandığı genel merkezi

ABD Başkanı Wilson, dünya barışının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla uluslararası bir teşkilatın kurulmasını istemişti. Paris Barış Konferansı'nda bu fikir 32 devlet tarafından kabul edilmiş ve teşkilatın kurulma kararı alınmıştı, ancak ABD bu cemiyet içerisinde yer almadı. 10 Ocak 1920'de merkezi Cenevre olan ve asil üyelerini I. Dünya Savaşı'nın galip devletlerinin oluşturduğu Milletler Cemiyeti kuruldu. Kuruluşunda 18 üyeden oluşan cemiyetin üye sayısı daha sonra 63'e ulaştı. Kısa süre içinde Cemiyet, galip devletlerin çıkarlarını koruyan bir örgüt hâline dönüştü. İtalya'nın Habeşistan'ı işgaline, Almanya'nın Avusturya'yı ilhakına ve II. Dünya Savaşı'nın başlamasına engel olamayan Milletler Cemiyeti, uluslararası pek çok sorunun çözümünde başarılı olamadı.

Locarno Antlaşması (1 Aralık 1925)

Locarno Antlaşması, Fransa'nın Almanya'ya karşı kendi güvenliğini sağlama çabalarının bir sonucudur. Fransa, Almanya, İngiltere, İtalya, Polonya, Çekoslovakya ve Belçika arasında İsviçre'nin Locarno şehrinde imzalanan bu antlaşmayla devletler birbirlerinin sınırlarını tanımış oluyorlardı. Almanya'yı tekrar uluslararası iş birliğine dâhil eden Locarno Antlaşması, bu yüzden önemlidir. Bu antlaşmaların ardından Almanya, 1926 yılında Milletler Cemiyetine üye olarak kabul edildi.

Briand-Kellog Paktı (27 Ağustos 1928)

Fransa ve ABD dışişleri bakanlarının öncülük etmesi ile başlayan görüşmeler, 27 Ağustos 1928'de dokuz devlet arasında (ABD, Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Japonya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya) imzalandı. Pakta daha sonra 19 Ocak 1929'da Türkiye ve Sovyetler Birliği katıldı. Briand-Kellog Paktı ile "savunmaya dayanmayan savaş" kanun dışı sayılmış ve anlaşmayı imzalayan devletler anlaşmazlıkların çözümü için savaş yoluna gitmeyeceklerini, barışçıl yöntemlere başvuracaklarını taahhüt etmişlerdir. Bu pakt, barış ve silahsızlanma çabalarında önemli bir aşamadır fakat hayata geçirilememiştir.

Dünya Ekonomik Bunalımı (Kara Perşembe)

"Kara Perşembe" olarak adlandırılan 24 Ekim 1929 Perşembe günü on iki milyon hissenin satışa sunulmasıyla New York Borsası çöktü. New York Borsasının çöküşüyle birlikte birçok banka battı, yüzlerce şirket iflas etti, fabrikalar kapandı. Milyonlarca insan işsiz kaldı. Köylerde topraklar terk edildi. Pek çok kişi mal varlığını kaybetti, insanların yaşam koşulları kötüleşti. 1929'da Amerika'da başlayan ekonomik bunalım kısa süre sonra Avrupa'ya sıçradı ve sonrasında bütün dünyayı etkisine aldı. Avrupa'da, I. Dünya Savaşı'nın getirdiği siyasi, sosyal ve ekonomik sorunlarla uğraşılırken meydana gelen buhran, devletlerarası ilişkilerde daha büyük sorunlar yaşanmasına neden oldu. On yıl süren kargaşanın ardından çıkan II. Dünya Savaşı'nın en büyük sebeplerinden biri de bütün dünyayı etkisine alan bu ekonomik bunalım olmuştur.

İki Savaş Arası Dönemde Dünyaya Hâkim Siyasi Düşünceler ve Rejimler

Nazizm

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın Alman ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri, Nazi Partisine iktidar yolunu açmıştı. Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisinin (NAZİ) başına Adolf Hitler geçti.

Almanya'nın dış politikası üç ana esas üzerine şekillendirildi:

1. Versay'ın getirdiği bütün kısıtlama ve yaptırımlardan kurtulmak.
2. Almanya sınırları dışında yaşayan bütün Almanları bir devlet altında toplamak.
3. **Hayat Sahası** (Lebensraum) denilen yayılmacı politikayı gerçekleştirmek.

Faşizm

Savaştan büyük bir hayal kırıklığı ile çıkan İtalya'da Benito Mussolini'nin liderliğindeki Ulusal Faşist Partisi iktidara geldi. Mussolini 1926'daki ünlü Scala nutkunda: "Her şey devlet içinde ve devlet için, hiçbir şey devlet dışında ve başka bir şey için değildir." diyordu. İtalya'yı 1922'den 1943'e kadar diktatörlükle yöneten Mussolini, totaliter bir rejim kurdu ve Akdeniz'e "mare nostrum" (**bizim deniz**) diyordu.

Rusya'da Bolşevik İhtilali

1914'te I. Dünya Savaşı başladığında Rusya ekonomik zorluklar ve toplumsal hareketlerle uğraşmak zorunda kaldı. Savaşın başlaması yaşam koşullarını iyice zorlaştırdı. Mart 1917'de başlayan ayaklanma sonucunda Çarlık yönetimi yıkıldı ve Brest - Litowsk Antlaşması ile de savaştan çekildiler. Topraklar kamulaştırılarak köylülere dağıtıldı, bankalar devletleştirildi. Lenin, NEP (Novaya Ekonomiçeskaya Politika) denen yeni ekonomi politikasını uygulamaya koydu.

SORULAR

1- Aşağıdakilerden hangisi, I. Dünya Savaşı sonrası kurulan Milletler Cemiyeti'nin kuruluş amaçları arasında yer almaz?

A) Enerji kaynaklarının kullanımına karar vermek
B) Uluslararası sorunları barış yoluyla çözmek
C) Uluslararası hukuku işler kılmak
D) Uluslararası iş birliğini geliştirmek
E) Barış ve güvenliği korumak

Cevap: A

2- ABD ve Fransa'nın öncülük ettiği, 1928'de Almanya, İngiltere, Belçika, Polonya, Çekoslavakya ve Rusya gibi devletlerin katıldığı, dünya sorunlarının barış yoluyla çözülmesini esas alan çalışma aşağıdakilerden hangisidir?

A) Eisenhower Planı
B) Briand - Kellog Paktı
C) Marshall Planı
D) Locarno Antlaşması
E) Sadabat Paktı

Cevap: B

3- İki savaş arası dönemde;
I. Briand-Kellog Paktı'nın imzalanması,
II. Locarno Antlaşması'nın imzalanması,
III. Milletler Cemiyeti'nin kurulması
gelişmelerinin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) ABD'nin öncülüğünde gerçekleşmiştir.
B) Üyelerini Avrupa devletleri oluşturmuştur.
C) Kalıcı barışı sağlama çabalarıdır.
D) Üyeleri arasında Almanya bulunmamaktadır.
E) II. Dünya Savaşı sonrası yapılmıştır.

Cevap: C